

כביצה דמיירי רק מיו"ט לחברו וצ"ע. אך דבריו תמוהים כאשר תמה עליהם הגאון בעל גו"ב ז"ל, ודו"ק.

אמנם דבר זה אמת הוא שמדברי הרש"ש משמע כדבריו דמפרש בכונת התוס' בעירובין דהא דמניח אדם ע"ת מיו"ט לחברו ומתנה מיירי אפי' אם חלו באמצע השבוע, אכן מדברי הגו"ב שכתב: לא מצאתי מפורש לא בתלמוד בבלי ולא בירושלמי ולא בתוספתא ולא בפוסקים הראשונים המפורסמים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור והשו"ע שבשתי יו"ט של גליות שיהיה אסור לערב וכו' עכ"ל ועייש"ה שהביא הך סוגיא דעירובין, אלמא דלא ס"ל כלל לומר דהתוס' בעירובין סברי דאסור להניח עירוב מיו"ט לחברו, והטעם נראה פשוט משום דאף לטעמא דאסור למיקני שביתה ביו"ט מ"מ שרי בשני יו"ט של גליות משום ממנ"פ שאם יש כאן קנין שביתה לצורך מחר א"כ הלא עכשיו חול, ואם היום קודש הלא אינו צריך כלל לע"ת, ונמצא דשום קנין אינו נעשה כאן ביו"ט דאינו צריך כלל לעירוב ואין בדבריו ממש.

ולא דמי כלל למושך חפצו של חברו ביו"ט ראשון ואומר אם היום חול אקנה היום, ושוב הוא מושך למחר ואומר שאם אתמול היה קודש אקנה היום, דבכה"ג ודאי אסור משום דעכ"פ משום ספיקא גזרו חכמים איסור על שני הימים ונמצא שעשה קנין ביו"ט, משא"כ כאן שהנחת העירוב אינו מועיל למחרתו אלא א"כ אחד מהם הוא חול בכה"ג שפיר י"ל דלא גזרו ביה חכמים איסור, כל זה נראה לדעת הגאון בעל גו"ב ז"ל, ואעפ"כ הנני מודה לו שדבריו קרובים יותר להבהנה הפשוטה בדברי התוס' שם וכמו שהבין גם הרש"ש. אך מה שהביא ראיה ממה שהעתיק המהר"ם שיף דברי המהרש"א משמע דגם הוא מפרש כן גם בכונת התוס' במס' ביצה בזה לא אוכל בשום אופן להבין דאין אפשר לפרש כן התוס' כיון שהתוס' שם פירשו דטעמא דאסור הוא משום הכנה, חזו היא תמיהתו של הגו"ב וצ"ע.

והנני חותם בברכה ברכת הריוט

שלמה זלמן אויערבאך

ה. הריגת יתוש ביום טוב

אחרי ברכת שלום רב וכט"ס.

קבלתי היום את מכתבו, ולכאורה צריך להיות מותר משום מתוך כמו שכתב דמתוך שהותרה נטילת נשמה לצורך או"נ, הי"ג הותרה בזה, ושפיר יש בזה צורך קצת שהרי מפריעו ומצער, ואפי' לפי מ"ש בספרי מאורי אש דף ה' ע"ב, לפרש כוונת הכסף משנה בדעת הרמב"ם פ"ג ה"ח מהל' חמץ, שהצורך צריך להיות דוקא חיובי, כגונא דאוכל נפש שצריך את המאכל, וכן את הספר

שנוהג שפיר עשה דהכנה גם בנשים. מ"מ בעיקר הדבר נראה דכיון שאף אם כבר אכל שתיים או שלש סעודות דמבואר בשו"ע שאם טעה ולא הזכיר של יו"ט בברהמ"ז אינו חוזר מפני שאינו מחויב עוד לאכול, ואפי"ה לא שרי באכילת דבר שאינו מוכן, א"כ מוכח דלא תליא לגמרי בעשה דעונג יו"ט. וכן מוכח נמי ממה שמבואר שם בסוגיא דפסחים דלאו דוקא במידי דמיכל ומישתי הוא דנוהג חובת הכנה אלא בכל מיני השתמשות אף בכה"ג דלא שייכי כלל לחשיבותא דעשה של עונג יו"ט.

ולכן נראה דכיון שמבואר שם בגמ' דלדעת הס"ד שאיסור מוקצה הוא מה"ת עוברין ע"ז בלאו דל"ת כל מלאכה, א"כ יש לנו לומר דמוכח מזה שכל מיני השתמשות בדבר שאינו מוכן חשובה מלאכה, משום האי טעמא דחזינן דרחמנא אחשביה למעשה ההכנה כזה שניתנה לה חשיבות לענין יו"ט, ולכן כל שאינו מוכן מאתמול אמרינן דשעת האכילה או ההשתמשות הנ"ל כאילו הוא מכין אותו עכשיו ואסור משום מלאכה, וממילא אין שום מקום לחלק לפי"ז בין נשים לאנשים, כיון שעיקר איסור מוקצה הוא משום דררא דמלאכה וכמו"ש בפ"ב מספרי מאורי אש, אף שדברי רש"י בריש מס' ביצה נראים לפי"ז קצת דחוקים מ"מ נלענ"ד שמוכח הוא כדברינו, ולא פה המקום להאריך בזה.

ד. בענין הכנה מיו"ט לחבירו

יום ב' ער"ח אדר ב' תרצ"ה

למע"כ הרה"ג מוהר"ר נחום אתרוג שליט"א

מאי דתמה מר על הגרצ"פ שליט"א שכתב דהתוס' בעירובין (לח.) סתרי לדבריהם במס' ביצה (יז.), אגיד לו נאמנה דלולא הביא הוא עצמו דברי הנובי"ת (סי' מ"ח) הייתי מודה לו בזה כי כן הוא, משום דמסגנון הלשון בתוס' בעירובין "דאע"ג דהתם ל"ש ביה הכנה דהא נולדה בזה מותרת בזה", משמע ודאי כדבריו, ולא מיירי בע"ת מיו"ט לשבת אלא מיו"ט לחבירו, דאין כאן מכין מיו"ט לחבירו דחד מינייהו חול הוא וביצה שנולדה בזה מותרת בזה.

אך מדברי הגו"ב שם יראה בעליל דס"ל דאין שום סברא לאסור הנחת ע"ת מיו"ט לחברו, ולכן כתב שם בפשיטות שכונת הגמ' בביצה הוא בשתי יו"ט של גליות הסמוכים לשבת, וא"כ לדידיה ע"כ צ"ל דמה שהוכיחו התוס' בעירובין מהא דנולדה בזה מותרת בזה לא קאי כלל אפלוגתא דרב ורב אסי בשני יו"ט של גליות, אלא קיימי אפלוגתא דרב ור' יוחנן, אלמא דגם בהכנה מיו"ט לשבת לא ס"ל כלל לחלק בין הכנה דבידים להכנה דממילא, ומה שהוכיח הדר"ג מדברי המהרש"א אמת הוא, מפני שהוא מפרש גם בכונת התוס'

דלאו מאכל הוא כלל שפיר צריכים שיהא שוה לכל נפש, וקל וחומר הוא ממליגת עור רך של גדי דכיון שאינו מאכל אלא למפונקים יש סוברים דבעינן דוקא שיהא שוה לכל נפש כמבואר בשו"ע סי' תצ"ט ובמשנ"ב ס"ק ג'.

והנני חותם מעין הפתיחה בהוקרה וברכה, כתיבה וחתומה טובה וכט"ס כל דימים.

שלמה זלמן אויערבאך

בעניני יום טוב שני

ז. הדלקת נרות ביו"ט ראשון סמוך לחשיכה

מזב להדליק נרות של יו"ט שני של ר"ה ושל גליות אחר כניסת יו"ט שני, ולא ביו"ט ראשון סמוך לחשיכה, ואע"ג דליכא איסורא להדליק סמוך לחשיכה כיון שיש בהם צורך קצת לראשון, מ"מ כיון שעיקר הדלקתם וברכתם עבור יו"ט שני ולא עבור מקצת הצורך שיש בהם בראשון, טוב להדליקם לאחר שנכנס זמן החיוב בשני, שהוא לאחר צה"כ. וכ"ש אם כבר דולקת נורה חשמלית בחדר שמדליק בו, דליכא צורך כלל בהנרות ליו"ט ראשון, שצריך להדליק ביו"ט שני לאחר צה"כ שאז מדליק ומברך משום התקנה ומנהג להדליק על הנרות, ולא משום הצורך שיש בהנרות.

אולם במקום הצורך, כגון שצריך לצאת מביתו קודם כניסת יו"ט שני, רשאי להדליק ולברך סמוך לחשיכה ביו"ט ראשון, כיון שיש בהם צורך קצת, ואע"ג שכבר דולקת נורה חשמלית בחדר שמדליק בו, וכעת ליכא הנאה כלל מהנרות כיון שהחדר מואר טובא ע"י נורה זו, מ"מ כיון שהיא סמוך לחשיכה בזמן שאילו יפסק הנורה חשמלית תהא הנאה מנורותיו, רשאי להדליק ולברך, אבל אם הוא עוזב את ביתו בעוד היום גדול, כגון לאחר פלג המנחה בזמן שליכא הנאה כלל וכלל מהנה, אסור להדליק ביו"ט ראשון.

ח. אם בן א"י מוציא בן חו"ל יד"ה הדלקת נרות, קידושא רבה והבדלה ביו"ט שני שחל בשבת

נלענ"ד דבכה"ג יכול בן חו"ל שנמצא בא"י לצאת ידי חובת הבדלה ע"י בן א"י, ואפילו אם המבדיל לא כיוון להוציא ידי חובת הבדלה גם מחמת יו"ט שני, אע"פ שהבן חו"ל חייב להבדיל משתי קדושות והבן א"י אינו מבדיל אלא מקדושת שבת ואינו בר חיובא כלל

ללמוד בו או הלולב למצוה, ולא כשהצורך הוא רק ביעור וכילוי מ"מ אפשר דכל זה דוקא כעין שריפת קדשים וחמץ בפסח, שהעיקר הוא הכילוי ונאף גם זה נגד פשיטות הגמ' בפסחים ר' ע"ב, משא"כ הכא שהצורך הוא כדי שיוכל לישון. מ"מ אפשר דאין לעשות כן. לכתחילה, דאפשר שהוא גם הורג כאלה שאינם מפריעים כלל. עכ"פ גם לי אין זה ברור.

ביקרא דאורייתא

שלמה זלמן אויערבאך

ו. בדבר העישון בימות החול ובימים טובים

ב"ה, כ"ב אלול תשמ"ח

שלום וכל טוב סלה לידיד ותיק ונכבד הר"ר דב אטינגר שליט"א

אחרי מבוא הברכה כיאות וכו' וכו'. ויהא רעוא שדבריו יהיו נשמעים וימנעו לגמרי מתאות העישון שהוא רק משחית ולא מועיל כלום, וישא ברכה על ככה ממקור הברכה.

והנני להעיר על האמור בספרו עמוד פ"ב בענין סכנה הנעשית רק ע"י "הצטברות", דמצינן כע"ז במס' ב"ב כ"ב ע"ב לענין "דוושא" שאנשים "דשין ברגל בין שני כתלים להקשות קרקעית יסודות הכתלים ולא ימוטו", ואפי"ה הולכים שם גם בשבת ואין חוששין להצטברות של "בונה", וכן מצינו במס' ביצה י"א ע"א לענין "עור לפני הדורסן" ששוטחין במקום דריסת הרגלים "שזהו צורך עיבוד שייתעבד ע"י הדריסה" והולכין על זה גם בשבת ויו"ט, אך מלבד דהו"ל פס"ר דלא נוחא ליה, וגם סכנתא הרי חמירא טובא אין זה שייך כלל לנדר"ד שהכל נעשה רק ע"י המעשן בלבד שחובל כל הזמן את עצמו מתחלה ועד סוף, ומודיע אני בזה שמעולם לא הצטרפתי לדעת המתירים את העישון גם בזמננו.

גם בנוגע לעישון ביו"ט נראה שגם במ"ש הרמב"ם בפ"ד מדיעות "המאכלים שהם רעים ביותר עד מאד וראוי לאדם שלא לאוכלן לעולם כגון הדגים הגדולים המלוחים והישנים" או פולים ועדשים שגם עליהם כתב "שהם מאכלים רעים שאין לאוכלן לא בימות החמה ולא בימות הגשמים", מ"מ כמו שמותר להוסיף הרבה מלח או פלפל חריף תוך תבשיל שעומד על האש אע"ג שלגבי כל העולם הוא רק קלקול והפסד, מ"מ מי שרוצה בכך ונהנה מזה שפיר חשיב ממש אוכל נפש אע"ג שאין זה כלל שוה לכל נפש, וה"נ בדגים או פולין ועדשים אע"ג דמסתמא היתה כן גם דעת הרופאים שבזמנו ואפי"ה שרי, אולם כל זה דוקא באוכלין משא"כ בעישון

ד. ע"י לעיל סימן י.

*. מתוך מכתבים להגריי פריד שליט"א בעמח"ס יו"ט שני כהלכתו.